

V. Holovchenko, Doctor of Political Sciences, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

EMERGENCE OF THE WEST UKRAINIAN PEOPLE'S REPUBLIC ON THE INTERNATIONAL ARENA: ACHIEVEMENTS AND FAILURES

The article spotlights less known circumstances of the Western-Ukrainian Peoples Republic's emergence on the arena of international activity. Special attention is paid to consideration of the Western-Ukrainian question in post-war planes of the USA and Entente.

Key words: foreign policy, uprising, state, diplomacy, nation.

УДК 327.56 + 327.7 (6-011 + 6-013)

М. Дорошко, д-р іст. наук, проф.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ
Б. Черкас, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

КОНФЛІКТОГЕННІСТЬ У МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИНАХ СУДАНУ І ПІВДЕННОГО СУДАНУ

Стаття висвітлює напруженість між Суданом і Південним Суданом після проголошення останнім своєї незалежності в 2011 році. Безпека в регіоні за останній рік ще більше загострилася. Наразі існує загроза відновлення військових дій між обома державами.

Ключові слова: конфлікт, безпека, Судан, Південний Судан, Північно-Східна Африка.

9 липня 2011 р. на політичній карті світу з'явилася нова незалежна держава – Південний Судан. Світове співтовариство сприйняло цю подію з певним занепокоєнням, позаяк попри мирний її перебіг розрядки напруження у міжсуданських відносинах та регіоні Північно-Східної Африки не відбулося. Одна з головних причин – 21-річна громадянська війна між урядом Судану та Суданською народно-визвольною армією/рухом (СПЛА/М), що забрала життя 2,2 млн. людей і передувала поділу Судану на дві держави [1].

Збереження конфліктного потенціалу у відносинах Судану і Південного Судану змушує науковців звернути свої погляди на ґрунтовне вивчення причин та наслідків міжсуданського протистояння. У вітчизняній політичній літературі даній темі присвячені розвідки С. Шуляка, О. Мішина, О. Афанасєва. Серед американських і європейських дослідників проблематику конфліктів у Судані досліджують Дж. Прендерґаст, А. Де Ваал, Ж. Прун'є, Д. Хоїл, Л. Фейнстайн та ін. З-поміж африканських вчених слід відзначити М. Мамдані.

Мета запропонованої статті полягає у виявленні причин конфліктогенності у відносинах між Суданом і Південним Суданом. Виходячи з поставленої мети, ми виокремили наступні завдання: з'ясувати передумови проголошення незалежності Південним Суданом; дослідити вплив появи нової держави на африканському континенті на безпеку в регіоні Північно-Східної Африки; визначити головні складові напруги у відносинах між Суданом і Південним Суданом.

У статті використано аналітичні та інформаційні матеріали провідних американських, британських, суданських, єгипетських та африканських часописів, зокрема "Al-Ahram Weekly", "Mail & Guardian", "Reuters", "The Star", "News 24", "Sudan Tribune", тощо. Також бралися до уваги офіційні документи, зокрема Держдепартаменту США.

Відомо, що війна в Південному Судані офіційно закінчилася 9 січня 2005 р. підписанням Всесторонньої мирної угоди між урядом Судану та Суданською народно-визвольною армією/рухом (СПЛА/М). Договір надав автономію Півдню та передав СПЛА право управління новим урядом Південного Судану, що базується в м. Джуба, а також роль меншості в уряді національної єдності в Хартумі. У березні 2005 р. Рада Безпеки (РБ) ООН підтримала підписання цього договору та санкціонувала розгортання комплексної місії ООН в Судані для сприяння його виконання [2, с. 80]. Згідно зі Всесторон-

ньою мирною угодою, 9 – 15 січня 2011 р. відбувся референдум, на якому майже 99 відсотків учасників висловилися в підтримку незалежності Південного Судану.

Проголошення незалежності Південного Судану ще більше загострило проблему статусу Південного Кордофану та Блакитного Нілу – спірних територій, майбутнє яких залишається предметом переговорів між Суданом та Південним Суданом.

Напередодні проголошення незалежності Південного Судану загострилися ситуація всередині Судану, а саме у Південному Кордофані й Аб'єї. Все це негативно вплинуло на тривалі переговори між Північчю та Півднем про низку невирішених питань, найголовнішими з яких є демаркація кордонів, статус спірної території Аб'єї, питання громадянства та розподілу прибутків від продажу нафти, 80 відсотків якої видобувається у Південному Судані, але транспортується територією Судану. Напруги у відносинах додали вибори на пост губернатора в Південному Кордофані, на яких член правлячої партії Національний конгрес Ахмед Гарун переміг висуванця СПЛМ Абдель-Азіза Адама Аль-Хільва [3].

СПЛМ відхилив результати волевиявлення, що супроводжувалися етнічними чистками та примусовим переселенням людей. Аль-Хільва та його армія домовилися про координацію дій з повстанцями із Дарфуру, що вказує на вихід конфлікту за кордони Південного Кордофану. Вони звинуватили урядові війська та офіційний Хартум у проведенні етнічних чисток в державі, а постійний представник США в ООН С'юзан Райс підтримала їх прохання про розслідування справи [3]. 11 листопада 2011 р. дарфурські повстанці уклали зі своїми колегами з південних регіонів Судану союз із метою повалення влади президента Омара аль-Башира [4]. Таким чином, до новоствореного Суданського революційного фронту (Sudan Revolutionary Front) увійшли чотири провідні збройні угруповання країни, зокрема, СПЛМ-Північ, Рух за справедливість і рівність (ДжЕМ) та обидві Суданські визвольні армії (СЛА) [5]. СЛА та ДжЕМ прагнуть налагодити якомога тіснішу співпрацю з СПЛМ на Півночі Судану, а також водночас зберегти співробітництво з ним в Південному Судані та в Уганді, яка стала ключовим місцем перебування для лідерів цих рухів [3]. Повстанці, які утворили новий союз з СПЛМ-Північ, виступають за комплексне вирішення конфліктів у Дарфурі, Південному Кордофані, Блакитному Нілі та Південному Судані. Судан же звинуватив

Південний Судан у тому, що той допоміг створити альянс і назвав це актом агресії.

Ерве Ладсу, голова Департаменту миротворчих операцій ООН, доповів РБ ООН, що альянс між повстанцями з Дарфуру та південних прикордонних штатів Судану є контрпродуктивним і лише викличе ще більше насильства [6]. Старший радник президента США з Дарфуру Дейн Сміт і посол зі спеціальних доручень США з питань Судану Принстон Лайман вважають, що коаліція між повстанцями Дарфуру та СПЛМ-Північ збереже напруженість у відносинах між Суданом і Південним Суданом та може призвести до війни в регіоні. Дейн Сміт в рамках своєї діяльності зустрічається, в тому числі, з повстанцями Дарфуру для обговорення шляхів укладення миру з урядом і покласти край їх збройному повстанню в регіоні [7].

Узагальнюючи наведені оцінки, потрібно констатувати, що міжнародна спільнота несхвально відгукнулася на створення спільного фронту повстанцями Дарфуру та СПЛМ-Північ. Держдепартамент США розкритикував повстанську коаліцію за нереальні вимоги та провокаційну риторичку. Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун також засудив коаліцію. Тому згодом новий альянс повстанської боротьби проти президента Судану Омара аль-Башира дещо лібералізував свої вимоги готовністю до політичного врегулювання конфлікту в Дарфурі.

У кінці лютого 2012 р. правозахисник Мукеш Капіла, колишній представник ООН в Судані, заявив, що конфлікт в Південному Кордофані може мати подібні до Дарфурського наслідки [8]. М. Капіла, який здійснив поїздку до регіону Нубійські гори, що в Південному Кордофані, повідомив, що суданські літаки регулярно бомблять мирних громадян, а такі дії він вважає "рівносильними військовим злочинам" [8]. Під час поїздки він бачив спалені села, зруйновані продовольчі магазини та пошкоджені школи й церкви, в яких переховувалися люди, щоб захиститися від бойових дій. М. Капіла звинуватив уряд Судану в розв'язанні кампанії геноциду проти неарабських сіл в Південному Кордофані, на кшталт того, що відбувалося в Дарфурі. Він також додав, що у нього було величезне почуття дежавю, ніби він повернувся у Дарфур в 2004 р., коли представляв у цьому регіоні ООН, працюючи координатором надання гуманітарної допомоги. М. Капіла висловив припущення, що систематичні вбивства в Дарфурі та горах Нубії нагадують геноцид в Руанді 1994 року [8].

Судан відкидає всі звинувачення, але в той же час не допускає іноземні гуманітарні організації у регіон Нубійських гір, навіть на фоні таких повідомлень, коли ООН і гуманітарні організації повідомляють про нестачу продовольства та недоїдання серед місцевих мешканців [8]. Посол Судану в ООН Даффа-Алла Ельхадж Алі Осман запевняє, що не існує ніяких доказів масових поховань в Південному Кордофані, незважаючи на запевнення в цьому міжнародних неурядових організацій [9].

ООН закликала розслідувати повідомлення про порушення прав людини в Південному Кордофані, які мали місце з 5 по 30 червня 2011 року. Якщо усі перелічені факти підтвердяться, то ці порушення можна навіть кваліфікувати як злочини проти людяності та військові злочини. У більшості повідомлень про порушення прав людини звинувачувалася армія Судану та міліцейські загони джанджавідів. Водночас, існують дані й про те, що СПЛМ заміняла деякі райони Кадуглі. Уряд Судану вкотре назвав всі обвинувачення на свою адресу необґрунтованими [10].

Загострення відбулося в тому числі й через те, що після проголошення незалежності Південного Судану, офіційний Хартум заходився одразу ж встановлювати

повністю підконтрольну центру місцеву владу в Південному Кордофані. Однак, влада нашоувхнула на опір значної частини населення, яке у громадянській війні підтримувало Південь. Зокрема, СПЛМ на Півночі відмовилася роззброїтися і суданський уряд звинуватив бойовиків у організації збройних виступів у Південному Кордофані та намаганні об'єднати зусилля з повстанцями з інших регіонів, щоб кинути виклик державній владі. Очевидно, що під повстанцями з інших регіонів маються на увазі збройні угруповання з Дарфуру.

Агресію суданської влади відносно жителів Південного Кордофану можна пояснити тим, що багато з них боролися на боці Півдня під час більш ніж двадцятилітньої громадянської війни проти Півночі. Окрім цього, мешканці Південного Кордофану етнічно тісно пов'язані з Півднем. Тисячі солдатів СПЛМ походять з гір Нубії, що в Південному Кордофані, жителі якого сповідують іслам, християнство й анімізм [11]. Незважаючи на те, що нубійці сповідують іслам, вони відмовилися воювати проти Півдня під час громадянської війни [12]. Ситуація складна ще й тому, що на цих територіях йде видобуток нафти, що має стратегічне значення для офіційного Хартума. Більше того, кордон не позначений на місцевості, внаслідок чого племена вільно переходять його у пошуках пасовищ, що також додає зайвої конфліктності в цей і без того нестабільний регіон.

Окрім невирішеності питання спільного кордону між Суданом і Південним Суданом існує конфлікт через транспортування нафти на північ до Порт-Судану. Зокрема, з від'єднанням Півдня офіційний Хартум втратив близько 80% експорту нафти [13, с. 2]. При цьому, Судан зберіг монопольне право на транспортування видобутої в Південному Судані нафти своєю територією, оскільки інших шляхів транспортування в офіційної Джуби не існує.

Таким чином, з проголошенням незалежності Південний Судан опинився у ситуації, коли він має сплачувати плату за транзит своєї нафти територією Судану, який одразу ж встановив ціну в розмірі третини від експортної вартості південно-суданської нафти [14]. Так, суданська влада виставила свою ціну за транспортування нафти своєю територією у розмірі 35 доларів за барель і заблокувала вихід нафтових танкерів із Порт-Судану до кінцевих споживачів з вимогою виплатити 750 млн. дол. США за використання нафтопроводів Судану та іншої інфраструктури починаючи з червня 2011 року [13, с. 2]. Тому Судан у будь-якому випадку отримував би плату за транзит вуглеводнів своєю територією. Однак, сторони не спромоглися цивілізовано напрацювати механізми співпраці. У свою чергу, Південний Судан запропонував лише менше долара за барель за транспортування нафти, що, м'яко кажучи, далеко від конструктивної позиції і бажання залагодити все мирним шляхом, і заявив, що повністю припинив видобуток нафти та не відновить його, доки не будуть вирішені розбіжності з Суданом [13, с. 2]. Таким чином, транзит нафти з Південного Судану приносив би офіційному Хартуму близько 2,6 млрд. дол. США прибутку на рік [14]. Невирішеність цього питання ще до проголошення незалежності Півдня призвело до конфлікту, внаслідок якого 600 тис. барелів нафти були заблоковані в Порт-Судані. Міністр енергетики та гірничодобувної промисловості Південного Судану Девід Лоро Губек звинуватив владу Судану в саботажі економіки Півдня [14]. Справді, у разі втрати можливості експорту нафти, яка дає близько 95% доходів до бюджету новоюпалої держави, економіці загрожує колапс. Саме тому, Південний Судан дуже зацікавлений у розбудові альтернативного нафтопроводу, щоб зменшити залежність від Судану в питанні транспортування нафти.

Група високого рівня Африканського союзу з Судану в січні 2012 р. підготувала дорожню карту з пропозиціями щодо укладення угоди між Суданом і Південним Суданом для виходу із нинішньої кризи з транспортування нафти й запропонувала встановити терміни укладення нафтового та фінансового договорів. Держдепартамент США підтримав цю ініціативу АС. Дорожня карта визнає і враховує інтереси і Судану, і Південного Судану. Зокрема, вона дозволить негайно відновити нормальне транспортування нафти, що має вирішальне значення для стабілізації економіки обох країн. Ця пропозиція вимагає від Судану та Південного Судану утримуватися від будь-яких односторонніх дій, пов'язаних з нафтовим сектором, що негативно позначається на інтересах інших держав [13, с. 3].

Як наслідок, в Аддіс-Абебі 10 лютого 2012 р. було підписано меморандум взаєморозуміння про ненапад і співробітництво між урядами Судану та Південного Судану. Переговори відбулися за сприяння Африканського союзу. Згідно з меморандумом, обидві сторони домовилися "поважати суверенітет і територіальну цілісність одне одного" й "утриматися від будь-яких нападів, у тому числі бомбардування" [15]. Генеральний секретар ООН Пан Гі Мун привітав підписання договору. Однак, вже через два дні Судан порушив пакт про ненапад, коли його військові літаки скинули кілька бомб у спірному регіоні Джау [15]. Між обома державами відбуваються збройні інциденти на спірних територіях. Південний Судан фактично підтримує альянс між повстанцями з Дарфуру та південних прикордонних штатів Судану, які воюють зі збройними силами Судану в Південному Кордофані.

Ще однією невирішеною проблемою між обома державами є питання громадянства. Близько 500 – 700 тис. південно-суданців залишилися в Судані після від'єднання Півдня. Офіційний Хартум дав їм час до 8 квітня 2012 р. покинути свою територію або врегулювати їхній статус. Тим не менше, ООН заявила, що технічно неможливо репатріювати усіх у встановлений термін. Відповідно до законодавства Південного Судану будь-який член етнічних груп Півдня, або, якщо їх предки народилися на території Півдня, мають право на громадянство [16].

У березні 2012 р. влада Південного Судану звинуватила офіційний Хартум в утриманні 35 тис. її громадян на території Судану в якості рабів [16]. Таким чином, були зірвані переговори між обома державами щодо відновлення транспортування нафти, що проходили в столиці Ефіопії Аддіс-Абебі. Голова делегації Південного Судану на переговорах Паган Амум заявив, що Судан мусить відпустити на волю його співвітчизників, які були викрадені чи взяті в заручники проурядовими силами міліції протягом війни 1983 – 2005 років та змушені працювати на півночі країни. Офіційний Хартум заявив, що підхід Південного Судану є неконструктивним і запропонував створити окремий комітет високого рівня, який би займався беззастережними положеннями з питань громадянства [16].

Тим часом, після від'єднання Півдня в Судані зросла опозиція військових та радикальних ісламистів до аль-Башира, якому не можуть пробачити те, що він першим визнав незалежність Південного Судану та взагалі дозволив цьому статися. Військове лобі тисне на президента Судану в разі необхідності силою встановити контроль над нафтовими родовищами на Півдні [17].

Загострилася ситуація і в економіці країни. Судан страждає від зростаючих цін та девальвації національної валюти, оскільки експорт нафти з Півдня складає більше третини доходів офіційного Хартуму й залишався найбільшим джерелом надходження валютних резервів у країну. Без нафтодоларів постала гостра нестача іноземної валюти, що миттєво викликало підвищення

цін на імпортні товари, а також на найнеобхідніше, наприклад, медикаменти, вартість яких зросла в рази. Згідно з офіційною інформацією, інфляція становила 19 відсотків у січні 2012 року [18]. Виходячи з існуючої ситуації суданська влада поставила за мету підвищити приблизно в два рази видобуток нафти в 2012 році, а також наростити експорт золота, бавовни, цукру та інших товарів заробивши додатково 2,5 млрд. дол. США [18].

Потрібно звернути увагу на те, що видобуток нафти в Судані до проголошення незалежності Південним Суданом становив 490 тис. барелів на день. На початок 2012 р. Судан видобував лише 115 тис. барелів нафти на добу, що дорівнює потребам внутрішнього споживання. До кінця 2012 р. видобуток має сягнути 180 тис. барелів на день на існуючих родовищах [19]. Таким чином, враховуючи брак сировини, Судан не повернеться до експорту нафти до 2017 року, хоча вже з 2013 р. матиме невеликий надлишок ресурсу. Задля підвищення ефективності використання наявної сировини, офіційний Хартум планує поліпшити якість переробки нафти до 47 відсотків проти нинішніх 23% шляхом застосування ефективніших технологій [19].

Отож, беручи до уваги напружені відносини з Суданом, влада Південного Судану невпинно шукає альтернативні шляхи транспортування нафти закордонним споживачам. У березні 2012 р. офіційна Джуба оголосила про плани почати експорт нафти з використанням вантажівок для транспортування енергоносіїв до портів в Кенії та Джибуті. Окрім цього, міністр нафтової промисловості країни Стівен Д'ю Дау згодом оголосив, що Південний Судан планує побудувати тимчасовий підводний нафтопровід по Нілу від нафтових родовищ поблизу кордону з Суданом до столиці держави – міста Джуби, звідки нафта буде експортуватися по суші. Південний Судан сподівається на досягнення угоди щодо фінансування цього проекту в червні 2012 р. Компанії з Китаю, Японії, Європи, Південній Кореї і США наразі ведуть переговори з офіційною Джубою стосовно фінансування нових нафтопроводів [20].

Однак, плани експортувати нафту з використанням вантажівок є надто дрібним проектом у порівнянні з тим, що в Кенії на початку вересня 2011 р. відбулася розференція, на якій було вперше представлено проект розбудови порту Ламу на березі Індійського океану. Приблизна вартість проекту становить 22 млрд. дол. США [21]. Основою порту має стати нафтовий термінал, від якого залежатиме економічне майбутнє Південного Судану. У разі будівництва цього порту, він суттєво змінить енергетичну ситуацію у Північно-Східній Африці. Проект називається LAPSSSET: Порт Ламу-Південний Судан-Ефіопський транспортний коридор.

Він включає в себе не лише нафтопровід, а й дороги, аеропорти, залізниці тощо. Транспортне сполучення зв'яже міста Кенії, Ефіопії та Південного Судану. Нафтопровід, зокрема, може привести до зміни динаміки промисловості в Східній Африці, оскільки Уганда з великим підтвердженим запасом нафти в басейні озера Альберт біля кордону з ДР Конго зможе реально займатися експортом вуглеводнів через той же трубопровід, лишаючи Судан з усією його інфраструктурою для переробки нафти осторонь [21]. Наразі єдиним маршрутом транспортування південно-суданської нафти є нафтопровід до Порт-Судану на березі Червоного моря.

Але навіть, якщо уряд Кенії забезпечить фінансування проекту, спрямованого на створення центру східноафриканської регіональної торгівлі і енергетики, пройде ще не один рік, поки нафтопровід з Південного Судану буде побудований. Проект також передбачає будівництво транспортних шляхів між Кенією, Угандою і

багатими на корисні копалини східними регіонами Демократичної Республіки Конго. Найбільша частина фінансування LAPSET – 7,1 млрд. дол. США – призначена для покращання автомобільних доріг та залізниць у регіоні та будівництво нових. Передбачається розширення порту в Ламу до 20 причалів з кошторисною вартістю в 3,5 млрд. дол. США, будівництво нафтопроводу з Південного Судану обійдеться в 4 млрд. дол. США, а також планується будівництво нафтопереробного заводу потужністю 120 тис. барелів у день вартістю 2,5 млрд. дол. США [21].

Безумовно, Кенія не може профінансувати самотужки весь проект, тому Китай, Японія, Німеччина та Катар уже висловили свою зацікавленість. Також можливий варіант фінансування за рахунок Світового банку. У найвідгішньому становищі перебуває Китай, який є найбільшим покупцем суданської нафти. Враховуючи можливі зміни постачання нафти, КНР отримав можливість маніпулювати обома сторонами на свою користь [21].

Оскільки нафтопровід у кращому випадку з'явиться лише через кілька років, в суданській владі є час, щоб вплинути на проект шляхом переговорів з офіційною Джубою. Зокрема, Судан може знизити транзитні збори, які стягуються з Півдня та заповнити свій нафтопровід, тим самим роблячи LAPSET економічно необґрунтованим.

У січні 2012 р. Південний Судан і Кенія домовилися якомога швидше втілювати план будівництва нафтопроводу [22]. Ефіопія також бере участь у цьому проекті. Кенія має побудувати нафтопереробний завод в Південному Судані, який буде експортувати нафтопродукти в Ефіопію, оскільки вона не має прямого виходу до моря. До того ж відносини Ефіопії з Суданом також не найкращі.

Цей нафтовий трикутник Східної Африки має потенціал перерости в політичну тріаду. Південний Судан має енергетичні ресурси, Кенія володіє морськими портами (географічний доступ), а Ефіопія має найбільшу військову міць. Тому Південний Судан може транспортувати нафту за допомогою такого надійного партнера, як Кенія. У свою чергу, Кенія отримує плату за транспортування нафти, а Ефіопія має надійне джерело енергії. Натомість Кенія та Південний Судан отримують потужного військового союзника на противагу Судану [22].

Сприятиме втіленню проекту й той факт, що у березні 2012 р. Кенія оголосила про першу знахідку нафти в північно-західній частині країни неподалік від кордону з Ефіопією та Суданом. Бурінням займається британсько-ірландська компанія "Tullow Oil", яка у 2006 р. виявила нафту в Уганді, на заході країни, уздовж кордону з Демократичною Республікою Конго [23].

Ще один альтернативний варіант з'явився у лютому 2012 р., коли Південний Судан підписав угоду про будівництво нафтопроводу до порту Джібуті через сусідню Ефіопію. Меморандум про взаєморозуміння був підписаний по закінченні переговорів у столиці Ефіопії Аддіс-Абебі, а китайські, американські та європейські компанії виявили зацікавленість у проведенні техніко-економічного обґрунтування для будівництва. Однак, галузеві експерти кажуть, що будівництво трубопроводу може зайняти три і більше років. Більше того, Джібуті знаходиться на відстані близько 1 тис. км від нафтових родовищ Південного Судану, та ще й маршрут прокладання нафтопроводу планується розмістити через віддалені райони, які рясніють повстанцями [17].

Тим часом, у березні 2012 р. влада порту Джібуті повідомила, що близько до отримання 4,4 млрд. дол. США від закордонних банків для фінансування будівництва п'яти нових портів протягом найближчих чотирьох років, щоб задовольнити зростаючий попит на торгівлю, викликаний здобуттям незалежності Південним Суданом.

Окрім кредитів від Китаю, Бразилії й Африканського банку розвитку (АфБР), на 35 відсотків порт буде фінансуватися за рахунок власних доходів. Необхідно зазначити, що Джібуті, як головний порт Африканського Рогу, в першу чергу, слугує виходом до моря для Ефіопії, на яку припадає близько 70 відсотків товарообігу [25].

Таким чином, конфлікт є вигідним обома сторонам у тому сенсі, як він виступає, як відволікаючий маневр для приховування або, принаймні, перенесення на другий план від суспільної думки внутрішньодержавних проблем [25]. Тим паче, що безліч їхніх внутрішніх проблем не мають легкого і швидкого вирішення.

Останнє загострення напруженості сталося 10 квітня 2012 р., коли армія Південного Судану перейшла кордон і зайняла нафтові родовища в районі Хегліг, що отримало негативні оцінки серед міжнародної спільноти. Офіційна Джуба стверджує, що захоплення Хеглігу було здійснене у відповідь на бомбардування території Південного Судану армією Судану. Парламент Судану визнав сусідню державу ворожою і направив проти неї війська. Щоб не допустити початку нової повномасштабної війни, 22 квітня Південний Судан оголосив про повне виведення військ з району Хегліг. Тим не менше, внаслідок боїв на кордоні обох держав загинули 1,2 тис. південносуданських військових і не менше 230 військовослужбовців Судану [26].

У зв'язку із загостренням ситуації між обома державами, РБ ООН 2 травня 2012 р. схвалила резолюцію № 2046, в основі якої лежить план Африканського союзу. Його умовами є припинення бойових дій між Суданом і Південним Суданом, виведення військ зі спірних територій і відновлення переговорів протягом двох тижнів щодо всіх невіршених суперечок. Під загрозою санкцій обома державам надано три місяці для вирішення усіх питань. Південний Судан відкликав 700 своїх поліцейських з регіону Аб'ей, що, згідно з планом АС, мало бути здійснене до 16 травня 2012 року.

Отже, незважаючи на "мирне розлучення" двох Суданів конфліктогенність між державами та в регіоні Північно-Східної Африки зростає. Причинами цього стали невіршеність питань кордонів, громадянства, транспортування нафти тощо. Міжнародна спільнота докладає зусиль для мирного вирішення конфлікту, що загрожує перерости у військові дії.

Список використаних джерел

1. Bayoumy, Yara. Sudan says willing to admit new NGOs [Електронний ресурс] / Yara Bayoumy // Reuters. – May 06, 2009. – Режим доступу: <http://ca.reuters.com/article/topNews/idCATRE54550M20090506>
2. Прозорова Г. Судан: війна і мир / Г. Прозорова // Азія і Африка сьогодні – 2008. – №3 (608). – С. 79-80.
3. Sudan: more partition to come? [Електронний ресурс] // Al-Ahram Weekly. – Issue No. 1059. – August 4 – 10, 2011. – Режим доступу: <http://weekly.ahram.org.eg/2011/1059/re92.htm>
4. Sudan promises rights group in S. Kordofan – SUNA [Електронний ресурс] // Reuters. – August 16, 2011. – Режим доступу: <http://www.trust.org/alertnet/news/sudan-promises-own-rights-group-in-s-kordofan-suna/>
5. Khartoum's bickering border states [Електронний ресурс] // Al-Ahram Weekly. – Issue No. 1072. – November 17-23, 2011. – Режим доступу: <http://weekly.ahram.org.eg/2011/1072/re9.htm>
6. Sudan rebel alliance is "counterproductive" – UN [Електронний ресурс] // Reuters. – November 15, 2011. – Режим доступу: <http://www.trust.org/alertnet/news/sudan-rebel-alliance-is-counterproductive-un/>
7. US diplomat to discuss peace with Darfur rebels [Електронний ресурс] // Sudan Tribune. – January 16, 2012. – Режим доступу: <http://www.sudantribune.com/US-diplomat-to-discuss-peace-with-41320>
8. Raghavan, Sudarsan. In violence between Sudan and South Sudan, 'echoes of Darfur' [Електронний ресурс] / Sudarsan Raghavan // The Washington Post. – March 10, 2012. – Режим доступу: http://www.washingtonpost.com/world/violence-between-two-sudans-has-echoes-of-darfur/2012/03/09/gIQAALukS3R_print.html
9. Sudan says no proof of mass graves in conflict area [Електронний ресурс] // Reuters. – August 24, 2011. – Режим доступу: <http://www.trust.org/alertnet/news/sudan-says-no-proof-of-mass-graves-in-conflict-area/>

10. El Madany, Sherine. UN urges probe into Sudan "war crime" reports [Електронний ресурс] / Sherine El Madany // Reuters. – August 15, 2011. – Режим доступу: <http://www.trust.org/alertnet/news/un-urges-probe-into-sudan-war-crime-reports/>

11. Russia, China block US-backed Sudan statement [Електронний ресурс] // The Star. – August 13, 2011. – Режим доступу: <http://thestar.com.my/news/story.asp?file=/2011/8/13/apworld/20110813143707&sec=apworld>

12. Shea, Nina. More genocide in Sudan [Електронний ресурс] / Nina Shea // Baptist Press. – August 11, 2011. – Режим доступу: <http://www.sbc Baptist Press.org/>

13. Statement by Victoria Nuland, Spokeperson, On the Sudan – South Sudan Oil Negotiations // Washington Files / U.S. Department of State / Office of the Spokesperson. – WPD601. – № 2012/097. – January 21, 2012. – 14 p.

14. Kenya's key to South Sudan oil exports [Електронний ресурс] // United Press International. – August 11, 2011. – Режим доступу: http://www.upi.com/Business_News/Energy-Resources/2011/08/11/Kenya-key-to-South-Sudan-oil-exports/UPI-57871313080599/

15. Non-aggression pact welcomed between Sudan, S Sudan [Електронний ресурс] // Mail & Guardian Online. – February 14, 2012. – Режим доступу: <http://mg.co.za/article/2012-02-14-nonaggression-pact-welcomed-between-sudan-s/>

16. Vaughan, Jenny. Juba accuses Khartoum of holding 35,000 Southerners as 'slaves' [Електронний ресурс] / Jenny Vaughan // Middle East Online. – March 10, 2012. – Режим доступу: <http://www.middle-east-online.com/english/?id=51129>

17. South Sudan signs oil pipeline deal [Електронний ресурс] // News24. – February 09, 2012. – Режим доступу: <http://www.news24.com/Africa/News/South-Sudan-signs-oil-pipeline-deal-20120209>

18. Crisis looms in Sudan [Електронний ресурс] // News 24. – February 26, 2012. – Режим доступу: <http://www.news24.com/Africa/News/Crisis-looms-in-Sudan-20120226>

19. Laessing, Ulf. Sudan to boost oil output to 180,000 bpd in 2012 [Електронний ресурс] / Ulf Laessing // Reuters. – January 15, 2012. – Режим доступу: <http://www.reuters.com/article/2012/01/15/us-sudan-oil-idUSTRE80E0BX20120115>

20. South Sudan to export oil by truck, as talks restart [Електронний ресурс] // Sudan Tribune. – March 7, 2012. – Режим доступу: <http://www.sudantribune.com/South-Sudan-to-export-oil-by-truck,41830>

21. Kenya's key to South Sudan oil exports [Електронний ресурс] // United Press International. – August 11, 2011. – Режим доступу: http://www.upi.com/Business_News/Energy-Resources/2011/08/11/Kenya-key-to-South-Sudan-oil-exports/UPI-57871313080599/

22. Pipeline To Salvation And Victory [Електронний ресурс] // Strategy World. – February 08, 2012. – Режим доступу: <http://www.strategypage.com/qnd/sudan/articles/20120208.aspx>

23. Kenya strikes oil, to check commercial viability [Електронний ресурс] // Arab News. – March 26, 2012. – Режим доступу: <http://arabnews.com/economy/article597501.ece?service=print>

24. Gachege, Beatrice. Djibouti finalising finances for new ports [Електронний ресурс] / Beatrice Gachege // Reuters. – March 14, 2012. – Режим доступу: <http://ca.news.yahoo.com/djibouti-finalising-finances-ports-131950659.html>

25. Ottaway, Marina. War in the Sudan [Електронний ресурс] / Marina Ottaway // Carnegie Endowment for International Peace. – Q&A. – May 9, 2012. – Режим доступу: <http://carnegieendowment.org/2012/05/09/war-in-sudan/ef33>

26. Судан відбив у Південного Судану нафтоносний район Хеглір: у боях загинули більше тисячі людей [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. – 23 квітня 2012 р. – Режим доступу: http://news.dt.ua/POLITICS/sudan_vidbiv_u_pivdenного_sudanu_naftonosniy_rayon_heglig_u_boyah_zaginuli_bilshе_tisyachi_lyudey-100978.html

Надійшла до редколегії 18.05.12

Н. Дорошко, д-р ист. наук, проф.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ
Б. Черкас, асп.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

КОНФЛИКТОГЕННОСТИ В МЕЖГОСУДАРСТВЕННЫХ ОТНОШЕНИЯХ СУДАНА И ЮЖНОГО СУДАНА

В статье анализируются причины возрастания напряженности между Суданом и Южным Суданом после провозглашения последнего независимости в 2011 году. Угроза безопасности в регионе за истекший год стала более зримой. Очень высока вероятность возобновления боевых действий между двумя государствами.

Ключевые слова: конфликт, безопасность, Судан, Южный Судан, Северо-Восточная Африка.

M. Doroshko, Doctor of History, Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv
B. Cherkas, PhD student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

CONFLICT POTENTIAL IN THE RELATIONS BETWEEN SUDAN AND SOUTH SUDAN

This article highlights tensions between Sudan and Southern Sudan after the proclamation of independence in 2011. Security in the region over the past year became even more escalated. The question over resumption of hostilities between two countries arises.

Keywords: Conflict, Security, Sudan, South Sudan, North-East Africa.

УДК 94 (477)

Н. Сербіна, канд. іст. наук, доц.
КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ЦИВІЛІЗАЦІЙ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В статті здійснено аналіз процесу змін, що відбуваються в розвитку сучасної цивілізації та розглянуто можливі варіанти створення архітектури збалансованої християнської цивілізації, враховуючи психологічні особливості християнських субцивілізацій.

Ключові слова: динаміка розвитку, цивілізація, глобалізація, християнство, християнські субцивілізації, соціальна трансформація.

Тенденції світових процесів дозволяють стверджувати, що західна цивілізація втрачає економічний і демографічний динамізм.

Населення Заходу складає приблизно 13 % від світового, і за прогнозами до 2025 року зменшиться до 10 %. У 1928 році на Захід припадало 84,2 % світового промислового виробництва. До 1992 року його частка знизилася до 48,8 %, а до 2025 року – прогнозується на рівні 30 % [4, с. 180]. Кількість військових у лавах західних армій скоротилася до 10 % від загальної кількості військових у світі. Але це лінійні показники. Серйозно

впливати на уповільнення розвитку Заходу починають внутрішні чинники: послаблення трудової етики, падіння престижу вчених, зростання популярності фінансових спекулянтів і прагнення до "швидких" грошей, різке зростання наркоманії, поширення насильства й агресивних тенденцій серед молоді. Посилюється розкол між англосаксонським океанічним і континентальним західноєвропейським світами.

Ще менш оптимістичні прогнози роблять щодо православно-християнської цивілізації. Якщо у 1970 р. (період розквіту) її частка становила 17,4 % від світового